

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-05-24

Diarienummer N163-1597/22

Handläggare

Ulrika Andersson

Telefon: 031-365 10 16

E-post: ulrika.andersson@socialnordost.goteborg.se

Redovisning av uppdrag om att utreda förutsättningar för individutskotten

Förslag till beslut

1. Socialnämnden Nordost antecknar redovisningen till protokollet.
2. Socialnämnden Nordost förklarar uppdraget fullgjort.

Sammanfattning

Socialnämnden Nordost beslutade den 28 februari 2023 att ge förvaltningsdirektören i uppdrag att utreda hur fördelningen av ärenden kan bli mer likvärdig mellan individutskotten och, som del av det arbetet, även titta på för- och nackdelar med att minska från tre till två individutskott inom socialnämnden Nordost.

Förvaltningen redovisar uppdraget i detta tjänsteutlåtande. Det finns för- och nackdelar med de alternativ som tas upp. Vid val av antal utskott och hur ärendena fördelas mellan dem behöver flera olika perspektiv beaktas, inom ramen för det övergripande kravet om rättssäkerhet för enskilda. Det handlar till exempel om förutsättningarna för att besätta och utföra de politiska uppdragen i utskotten, effektivitet och kontinuitet i verksamheten, medarbetarnas arbetsmiljö och brukares möjligheter att ta tillvara sina rättigheter i samband med utskottens behandling av ärenden. Det är av stor vikt att individutskottens organisation och fördelningen av enheter till respektive individutskott går i takt med förändringar i förvaltningens organisation.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Antalet sammanträden med individutskotten har en viss ekonomisk påverkan. Det utgår arvode och ersättning för förlorad arbetsinkomst för de förtroendevalda som deltar vid sammanträdet. Storleken på arvodet beror på sammanträdet längd. Det utgår också ett fast arvode till ordförande och vice ordförande i individutskott. Alternativen i detta tjänsteutlåtande bedöms rymmas inom nämndens ekonomiska ramar.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Nämndens beslut den 20 april 2021 om fördelning av ärenden till individutskotten efter organisatorisk enhet har inneburit en mer sammanhållen process i respektive individärende. I övrigt har förvaltningen inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Samverkan

Information i Förvaltningsövergripande samverkansgrupp (FSG) den 13 juni 2023.

Bilagor

1. Nuvarande ärendefördelning i socialnämnd Nordosts individutskott

Ärendet

Socialnämnden Nordost beslutade den 28 februari 2023 att ge förvaltningsdirektören i uppdrag att utreda hur fördelningen av ärenden kan bli mer likvärdig mellan individutskotten och, som del av det arbetet, även titta på för- och nackdelar med att minska från tre till två individutskott inom socialnämnden Nordost.

Förvaltningen redovisar uppdraget i detta tjänsteutlåtande.

Beskrivning av ärendet

Enligt reglementet ska nämnden ha minst två utskott för handläggning av individärenden. Utskotten ska utses bland nämndens ledamöter och ersättare och bestå av högst fem ledamöter och högst tre ersättare. Socialnämnden Nordost beslutade den 4 januari 2021 att tillsätta tre individutskott med fyra ledamöter och tre ersättare vardera.

Den 20 april 2021 beslutade nämnden att fördelningen av ärenden till individutskotten ska ske utifrån vilken enhet som handlägger det aktuella ärendet. Fördelning utifrån enhet är den princip som gäller sedan den 1 juni 2021. Mindre ändringar i vilka enheter som tillhör vilket utskott har skett vid tre tillfällen sedan dess på grund av organisationsförändringar inom förvaltningens avdelningar.

Merparten av de ärenden som behandlas i individutskotten gäller barn och unga. En mindre andel gäller vuxna. Till detta kommer ett fåtal adoptionsärenden från Familjerätten, tillsynsärenden samt information om lex Sarah.

Utgångspunkter för redovisningen

Redovisningen utgår ifrån antal ärenden i individutskotten andra halvåret 2021 och år 2022. Ärendemängden och ärendetyperna har varierat över tid och kan förväntas fortsätta variera på ett sätt som är svårt att förutse och till stor del ligger utanför förvaltningens kontroll. De alternativ som beskrivs i redovisningen utgår från att alla faktorer är likadana framöver som de var under år 2022, enligt principen ”hur många ärenden skulle utskotten ha om de var organiserade så här, allt annat lika”. Hänsyn har endast tagits till pågående förändring gällande unga mellan 18 och 21 år¹. Detta trots att det med största sannolikhet inte kommer att se precis likadant ut framöver. Omvärlden förändras och även internt sker förändringar över tid, till exempel kommer förvaltningen inom kort att få ytterligare en avdelning.

Antalet ärenden per sammanträde varierar stort under den undersökta perioden, och kan förväntas göra så även framöver. Man behöver således ta höjd för att ärendemängden vid ett enskilt sammanträde kan vara betydligt högre (eller lägre) än genomsnittet.

Följande förutsätts vara oförändrat och omfattas inte av denna utredning:

- Nuvarande fördelningsprincip utifrån enhet.
- Nuvarande sammanträdesfrekvens, dvs. varje individutskott sammanträder varannan vecka hela året, med extra sammanträden vid behov.
- Nuvarande delegation av beslutanderätt.

¹ Dessa ärenden kommer fortsättningsvis att handläggas av Vuxen 3 som tillhör individutskott Öster.

För- och nackdelar redovisas utifrån tre perspektiv: Brukare, verksamhet/medarbetare och förtroendevalda.

Nuläge

Socialnämnden har idag tre individutskott benämnda Mitt, Nord och Öster. Sedan den 1 juni 2021 sker fördelningen av ärenden till de olika individutskotten utifrån vilken enhet som handlägger det aktuella ärendet. Det har visat sig vara en välfungerande fördelningsprincip utifrån såväl rättssäkerhet, tydlighet och anpassning till förändringar i förvaltningens organisation. Genomsnittet per sammanträde 2022 är 35/42² ärenden i Mitt, 18 i Nord och 16 i Öster. Antalet ärenden per ordinarie sammanträde har varierat mellan 4 och 59.

I individutskott Nord och Öster har antalet ärenden varit ungefär lika. Juli-december 2021 hade individutskott Öster något fler ärenden än Nord, under år 2022 tvärtom.

Individutskott Mitt har under hela perioden haft betydligt fler ärenden än individutskott Nord och Öster. Detta kompenseras i viss mån av att individutskott Mitt har högre andel överväganden och lägre andel faktiska beslut än de två andra individutskotten samt att det i högre grad är återkommande ärenden som behandlas. Antalet anmälningar av ordförandebeslut är lägre och besöken av klienter vid sammanträde är inte fler trots högre antal ärenden. Det beror troligen på karaktären på de ärenden som behandlas där. På grund av den större ärendemängden i Individutskott Mitt beslutar utskottet vid vissa tillfällen om att sätta in extra "ordinarie" sammanträde på grund av stor ärendemängd. Detta har skett vid fem tillfällen under år 2022.

Individutskott Nord sammanträder i Hjällbo och individutskott Öster i Bergsjön. Individutskott Mitt sammanträder halva året i Hjällbo och halva året i Bergsjön. Nuvarande enhetsfördelning innebär att de flesta föredragande tjänstepersoner och brukare tillhör det utskott som sammanträder där enheten är lokaliserad.

Övriga socialnämnder i Göteborgs Stad

Socialnämnd Nordosts individutskott behandlar klart flest ärenden av de fyra socialnämnderna, vilket är bakgrunden till att nämnden har tre individutskott. Övriga socialnämnder i Göteborgs Stad har två individutskott vardera. Genomsnittlig ärendemängd vid sammanträde med respektive individutskott har under 2022 varit ca³:

- Socialnämnd Centrum: 18 respektive 19-20 ärenden.
- Socialnämnd Hisingen: 16 respektive 24 ärenden.
- Socialnämnd Sydväst: 16 respektive 24 ärenden.

Behålla nuvarande organisering av individutskotten

En beräkning av ungefärligt antal ärenden per år, om nämnden fortsätter med samma organisation av och fördelning till utskotten som idag, framgår nedan. Beräkningen utgår ifrån att alla förutsättningar är desamma som år 2022, med undantag för att ärenden gällande unga mellan 18-21 år i fortsättningen kommer att behandlas av individutskott Öster, p.g.a. förändrat arbetssätt.

² Beroende på om extra "ordinarie" sammanträden p.g.a. stor ärendemängd räknas med.

³ Uppskattat antal.

	Mitt	Nord	Öster
Totalt antal ärenden	1076	434	477
Genomsnitt per sammanträde	35/41 ⁴	17	18
Minst antal ärenden	18	4	6
Flest ärenden	59	34	30
Antal anmälningar om ordförandebeslut⁵	47	67	70

För- och nackdelar med att behålla nuvarande organisering

Nuvarande organisering av utskotten är etablerad och de flesta uppfattas som nöjda med den. För brukaren innebär nuvarande organisering ett rättssäkert beslutsfattande i individutskotten. Ett mycket begränsat antal familjer har barn som under samma period behövt behandlas av olika utskott. Vid besök i utskotten besöker brukarna oftast det socialkontor de är vana att besöka. När ett barn stadigvarande placeras i familjehem flyttar ärendet över från de två andra individutskotten till individutskott Mitt.

Ärendemängden bedöms vara hanterbar för den enskilde förtroendevalde, även om det är ett omfattande uppdrag att vara förtroendevald i individutskott i Nordost. För två av utskotten är antalet ärenden jämförbart med utskotten i övriga socialnämnder. Däremot är antalet ärenden betydligt högre i individutskott Mitt. Detta innebär relativt höga krav på inläsning och förberedelse inför sammanträdet. Det kompenseras, som nämnts, i viss mån av karaktären på ärendena i detta utskott. Förvaltningen har hittills inte fått några signaler om att den större ärendemängden i individutskott Mitt inte skulle vara hanterlig eller att den på något sätt skulle äventyra rättssäkerheten för dem vi är till för.

Sammanträdena är i de flesta fall inte särskilt långa tidsmässigt. Tiden beror i stor utsträckning på antalet besök av brukare, som med bibehållen organisering fördelas på tre utskott. Antalet ordförandebeslut fördelas på fler förtroendevalda vid tre individutskott än vid två individutskott, vilket innebär ett mindre tungt uppdrag för individutskottens presidier.

Att socialnämnden har tre individutskott förutsätter att de flesta förtroendevalda i nämnden kan ta uppdrag i ett utskott, och i vissa fall i två utskott, för att inte få för stor sårbarhet i utskotten och säkerställa beslutsförhet. Det innebär också att det är svårt att ha fem ledamöter och tre ersättare i varje utskott, vilket är högsta tillåtna antalet enligt nämndens reglemente. Det är ett särskilt tidskrävande uppdrag att vara ledamot i individutskott Mitt vad gäller inläsning av handlingar. Allt detta kan vara utmanande när de politiska uppdragen ska bemannas.

För de flesta 1:e socialsekreterare är sammanträdena lokaliserade på det egna socialkontoret, då en av intentionerna med nuvarande fördelning är att minimera tidsåtgången för föredragande tjänstepersoners restid och väntan och därmed skapa mer tid för arbetsledning.

⁴ Beroende på om extra ”ordinarie” sammanträden p.g.a. stor ärendemängd räknas med.

⁵ Antal ärenden, dvs paragrafer vid utskott, varje paragraf kan omfatta mer än ett beslut.

För- och nackdelar med bibehållen organisering framgår även till viss del av redovisningen i kommande avsnitt.

För- och nackdelar med att minska från tre till två individutskott

Enligt uppdraget ska förvaltningen, inom ramen för utredning av hur fördelningen av ärenden kan bli mer likvärdig mellan individutskotten, titta på för- och nackdelar med att minska från tre till två individutskott.

Vilka för- och nackdelar som finns beror på hur fördelningen av enheter mellan utskotten sker. Med utgångspunkt enbart i antal ärenden skulle en sådan organisation kunna innebära att individutskotten Nord och Öster med tillhörande enheter slås ihop till ett utskott, medan individutskott Mitt kvarstår i nuvarande form. En sådan lösning skulle innebära en jämnare fördelning mellan utskotten sett till antalet ärenden. Den skulle dock innebära stora nackdelar i form av minskad likvärdighet på grund av att ärendetyngden i det sammanslagna utskottet skulle bli betydligt större än i Individutskott Mitt. Det skulle också, med nuvarande lokalisering av enheterna, innebära att 1:e socialsekreterare från nästan samtliga enheter i antingen Hjällbo eller Bergsjön behöver använda arbetstid för att resa till möten i en annan del av stadsområdet, med minskad tid för arbetsledning och ökad risk för stress som följd. Även de brukare som önskar företräde vid sammanträdena skulle i hög utsträckning behöva besöka ett annat socialkontor än de är vana vid.

Ett annat alternativ är att de två enheter (Barn och unga placering 1 och 2) som tillhör individutskott Mitt fördelas till individutskott Nord respektive individutskott Öster. Med detta alternativ finns förutsättningar för en relativ likvärdighet gällande både antal och ärendetyngd. Enligt principen ”allt annat lika som 2022” skulle fördelningen då se ut så här:

	Nord	Öster
Totalt antal ärenden	905	1082
Genomsnitt per sammanträde	35	42
Minst antal ärenden	9	23
Flest ärenden	54	78
Antal anmälningar om ordförandebeslut⁶	88	96

Det är utifrån detta alternativ för- och nackdelar redovisas nedan.

Fördelar med att minska till två utskott

Ovanstående alternativ ger förutsättningar för en relativt likvärdig fördelning av både antal ärenden, ärendetyngd, ordförandebeslut och besök. Båda utskotten kommer att behandla alla typer av ärenden.

För brukare är den främsta fördelen med två utskott att ärenden gällande barn som byter enhet då de placeras i familjehem behandlas i samma utskott som tidigare. Detta torde ha störst betydelse för de familjer (ett fåtal) där beslut om syskon idag fattas i olika utskott

⁶ Antal ärenden, dvs paragrafer vid utskott, varje paragraf kan omfatta mer än ett beslut.

beroende på syskonens placeringsform, men kan också vara en fördel för familjer med familjehemsplacerade barn i övrigt.

För förtroendevalda kan det bli lättare att bemanna utskotten, då det inte blir lika många mandat att besätta. Detta kan eventuellt underlätta för partierna vid nominering av företrädare till nämnden. Nämnden får också möjlighet att utöka antalet ledamöter i respektive utskott med en (1), och därigenom minska sårbarheten något.

För verksamheten innebär det färre resor för tre-fyra 1:e socialsekreterare, vilket frigör tid för arbetsledning på enheten.

En minskning av antalet utskott innebär två utskottsprocesser att administrera i stället för tre.

Nackdelar med att minska till två utskott

Den främsta nackdelen med att minska till två utskott är den stora ärendemängden som kommer att behöva hanteras i båda individutskotten. Även om antalet motsvarar antalet i dagens individutskott Mitt, blir ärendetyngden betydligt större då alla typer av ärenden behandlas i båda utskotten.

En så stor mängd ärenden ställer än större krav på de förtroendevalda vad gäller inläsning och förberedelser för att kunna fatta rättssäkra beslut. Med två utskott kommer gränsen för hur många ärenden som kan behandlas vid ett och samma sammanträde att behöva höjas betydligt. Fler ärenden innebär också fler besök vid respektive sammanträde och således längre möten. En annan nackdel är att ordförandebesluten fördelas på färre personer, vilket kan bli särskilt betungande för ordförande och vice ordförande.

Uppdraget för den enskilda ledamoten samt för presidierna blir således betydligt tyngre. Detta riskerar i sin tur att försvåra för partierna att hitta företrädare till uppdragen i nämnd och utskott.

Ur ett brukarperspektiv kan det vara utmanande att bibehålla rättssäkerheten, utifrån vad den större mängden ärenden innebär för de förtroendevaldas möjlighet att sätta sig in i och handlägga ärendena på ett rättssäkert sätt.

För verksamheten innebär det längre väntetider för föredragande tjänstepersoner i utskottet p.g.a. längre sammanträden med fler besök. Längre sammanträden kan också innebära att deltagande vid utskott i större utsträckning behöver ske utanför ordinarie arbetstid, beroende på vilken tid sammanträdena börjar.

Med mer omfattande sammanträden finns mindre utrymme för anpassningar och flexibilitet än idag utifrån enskilda ärenden. Det förutsätter således än större efterlevnad och likhet gällande deadlines, rutiner och beslutsunderlag. Det ställer större krav på medarbetarna och kan periodvis vara utmanande för verksamheten och riskera att påverka enskilda brukare.

En minskning till två utskott innebär att administrationen av varje utskottsprocess blir mer omfattande.

En mer likvärdig fördelning med tre individutskott

Enligt uppdraget ska förvaltningen utreda hur fördelningen av ärenden kan bli mer likvärdig mellan individutskotten. Förvaltningen har därför också tittat på en alternativ

fördelning av enheterna på tre utskott. Det är svårt att hitta en jämn fördelning utan att orsaka mer restid för föredragande 1:e socialsekreterare än idag, och som tar hänsyn till både antal ärenden, ordförandebeslut, ärendetyngd och handlingarnas omfattning. En helt jämn fördelning av ärendeantalet mellan tre utskott skulle innebära att betydligt fler 1:e socialsekreterare skulle behöva använda arbetstid för att resa till möten i en annan del av stadsområdet. Detsamma skulle gälla de brukare från motsvarande enheter som önskar företräde vid sammanträdena.

Ett exempel på alternativ fördelning, där hänsyn i möjligaste mån tagits till ovanstående aspekter, är följande:

	Mitt	Nord	Öster
Enheter	Barn och unga 2-6	Barn och unga mottag, 1, 8	Barn och unga 7
		Barn och unga placering 1	Barn och unga placering 2
		Familjehem Angered	Familjehem Östra Göteborg
	Vuxen 3	Vuxen mottag, 1-2	Familjerätten
	Försörjningsstöd 3, 5, 7, 9	Försörjningsstöd 1, 2, 4, 6, 8	
Totalt antal ärenden	556	715	716
Genomsnitt per sammanträde	21	27	27

För- och nackdelar med ändrad fördelning mellan tre individutskott

Detta exempel innebär en betydligt jämnare fördelning av antalet ärenden i respektive utskott än nuvarande. Ärendetyngden bedöms bli relativt jämn mellan utskotten.

Förslaget utgår från målsättningen att få en jämnare fördelning mellan utskotten och samtidigt begränsa den negativa påverkan på föredragande tjänstepersoner och deras medarbetare. Trots detta skulle fler 1:e socialsekreterare än idag behöva använda arbetstid för att resa till och vänta vid möten i en annan del av stadsområdet. Barn- och unga-enheter lokaliserade på samma adress delas upp på olika utskott.

De brukare från motsvarande enheter som önskar företräde vid sammanträdena, skulle också behöva besöka ett annat socialkontor än där deras ärende vanligen handläggs. Det kommer fortsatt att finnas ett fåtal familjer med barn i två olika utskott. Vid stadigvarande placering i familjehem byter de flesta barn utskott, men inte alla.

För förtroendevalda innebär detta förslag ingen skillnad mot nuvarande organisation utifrån bemanning av mandat och sårbarhet vid frånvaro. Förslaget innebär en fortsatt hanterbar ärendemängd. Ordförandebesluten skulle fortsatt fördelas på fler politiker än vid två utskott. Att svara på hur fördelningen av ordförandebeslut, besök och sammanträdeslängd skulle kunna påverkas av en ändrad enhetsfördelning kräver en djupare utredning, men troligen skulle den inte bli helt jämn då placeringsenheterna har lägre andel av ordförandebeslut och besök.

Administrativt bedöms detta ge en jämnare arbetsfördelning mellan de tre utskottsprocesserna.

Förvaltningens bedömning

Nämnden har haft nuvarande organisation och fördelningsprincip sedan den 1 juni 2021. Erfarenheter från denna period såväl som från tidigare stadsdelsnämnder visar att antalet ärenden varierar över tid, både över längre perioder och mellan sammanträden under ett givet år, på ett sätt som till stor del inte går att förutse eller planera för. I vilken mån de olika sätten att organisera individutskotten bidrar till att få en jämn och likvärdig ärendefördelning mellan utskotten är därför svårt att helt förutse, likväl som antalet ärenden, ordförandebeslut mm.

Förvaltningen ser att det finns för- och nackdelar med alla alternativ. Vid val av organisering av utskott behöver flera olika perspektiv beaktas, inom ramen för det övergripande kravet om rättssäkerhet för enskilda. Det handlar till exempel om förutsättningarna för att besätta och utföra de politiska uppdragen i utskotten, effektivitet och kontinuitet i verksamheten, medarbetarnas arbetsmiljö och brukares möjligheter att ta tillvara sina rättigheter i samband med utskottens behandling av ärenden.

En viktig aspekt som bör beaktas är att den myndighetsutövande verksamheten redan har genomgått stora förändringar samt står inför ytterligare förändringar i och med att en ny avdelning ska införas i organisationen. Varje förändring påverkar också i sig verksamheten och dess medarbetare, vilket behöver vägas mot de vinster som kan göras genom förändringen. Det är av stor vikt att individutskottens organisation och fördelningen av enheter till respektive individutskott går i takt med förändringar i förvaltningens organisation.

Med denna redovisning bedömer förvaltningen att uppdraget är fullgjort.

Socialförvaltning Nordost

Fredrik Johansson
Förvaltningsdirektör

Lena Carlsson
Avdelningschef Stab och kommunikation

Datum: 2023-05-24

Nuvarande ärendefördelning i socialnämnd Nordosts individutskott

Individutskott Mitt

Ärenden från enheterna:

- Barn och unga placering 1 och 2

Individutskott Nord

Ärenden från enheterna:

- Barn och unga 1–4, Barn och unga 8 Lövgärdet, Barn och unga mottagning
- Familjehem Angered
- Vuxen 1-2, Vuxen mottagning
- Försörjningsstöd 1 (Mottagning) samt Försörjningsstöd 2, 4, 6 och 8.

Individutskott Öster

Ärenden från enheterna:

- Barn och unga 5–7
- Familjehem Östra Göteborg
- Vuxen 3
- Försörjningsstöd 3, 5, 7 och 9
- Övriga enheter i socialförvaltningen Nordost
- Familjerätten (adoption)